

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

У КОЛІ ОДНОДУМЦІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ АСПІРАНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 (053) ПСИХОЛОГІЯ

РІВНЕ
12 ЛИСТОПАДА 2025

УДК 159.9+ 316.6

У колі однодумців: збірник матеріалів II Всеукраїнського форуму аспірантів спеціальності О4 (053) Психологія (12 листопада 2025 року, м. Рівне). Упоряд. Р. В. Павелків, Н.В.Корчакова. Рівне : РДГУ, 2025. 107 с.

Рекомендовано до випуску Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 13 від 18.12.2025 р.).

Матеріали подаються у авторській редакції. Редакційна колегія може не поділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність інформації та дотримання норм авторського права несуть автори.

Список використаних джерел

1. Верховод Л.І., Гоць А.А., Журба І.В. Штучний інтелект як частина буття сучасної людини: соціально-філософська рефлексія. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. Вип. 47. С. 9-14
2. Лазарук А. Феноменологія самовизначення особи : базові теоретичні підходи у психології. *Психологія і суспільство*. 2024. №1. С. 131-149.
3. Мельник М., Малиношевська А., Андросович К. Генеративний штучний інтелект у психології: наслідки та рекомендації для науки і практики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. Том 103. №5. С. 188-206.
4. Основи психології : підручник / за ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. Київ : Либідь, 1999. 632 с.
5. Фурман А.А., Фурман А.В. Вчинкова буттєвість особистості : від концепту до метатеорії. *Психологія і суспільство*. 2018. №1-2. С. 5-26.
6. Фурман А.В., Миколук Ю.М. Психологічне розвінчання міфів про всесильність штучного інтелекту. *Психологія і суспільство*. 2025. №2. С. 11-21.

Галина ЛУЦИК

старший викладач кафедри

вікової та педагогічної психології

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

STEM-ПІДХІД ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПСИХОЛОГІВ

У контексті стрімкого розвитку науки й технологій система вищої освіти потребує модернізації змісту та підходів до підготовки фахівців гуманітарного спрямування. Це особливо важливо для підготовки майбутніх психологів, професійна діяльність яких дедалі більше інтегрується з цифровими технологіями, аналізом даних та використанням сучасних дослідницьких інструментів. За таких умов зростає потреба у фахівцях, здатних мислити креативно, працювати на перетині дисциплін і швидко адаптуватися до динамічних змін у соціальному середовищі.

Одним із результативних шляхів оновлення професійної підготовки майбутніх психологів є впровадження STEM-підходу (Science, Technology, Engineering, Mathematics), який ґрунтується на поєднанні природничих і технічних знань, орієнтації на практичну діяльність та формуванні дослідницьких умінь студентів. Такий підхід сприяє розвитку системного й інтегративного мислення, що набуває особливого значення для психологічної практики в умовах цифрової трансформації, суспільних змін і зростання ролі інноваційних технологій.

Слушно зауважують Kovalchuk, Androsenko, Derevyanchuk, Volkova & Piven (2024), що STEM-підхід в освіті сприяє розвитку вмінь працювати з інноваційними інструментами і розв'язувати практичні завдання. Зазначені якості є важливими для майбутнього професійного становлення молоді.

I. Мета повідомлення – обґрунтувати значущість STEM-підходу у системі професійної підготовки майбутніх психологів, показати його роль у формуванні компетентностей майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. STEM-освіта сформувалася як міждисциплінарний формат навчання, спрямований на пошук інноваційних рішень складних завдань. У професійній підготовці майбутніх психологів цей підхід забезпечує поєднання психологічних концепцій із сучасними напрацюваннями у сфері інформаційних технологій, біомедичних та гуманітарних наук, що розширює можливості аналізу та практичного застосування знань.

Впровадження STEM - технологій у професійну підготовку фахівців в закладах вищої освіти сприяє розвитку дослідницько-експериментальної, конструкторської, винахідницької діяльності в навчально-виховному процесі (Шовкопляс & Малишевська, 2020), формуванню лідерських якостей, креативності й інноваційного мислення (Шевченко, Андрущенко & Сірик, 2023), забезпечує краще розуміння та загальну успішність студентів на всіх рівнях завдяки вищому рівню контекстуалізації змісту (Segura, 2017).

Сучасна STEM-освіта спирається на низку ключових дидактичних засад, серед яких особистісно орієнтований підхід, регулярне оновлення змісту, послідовність навчальних етапів, соціальна значущість, стимулювання продуктивної мотивації, інтегративність, розвитковий характер та проблемне навчання.

Упровадження STEM-підходу в професійну підготовку майбутніх психологів відкриває широкі перспективи, оскільки:

- забезпечує формування розвинених аналітичних та пізнавальних умінь, необхідних для якісного здійснення психологічних досліджень;
- формує компетентність у використанні психометричних інструментів і статистичних програмних засобів, які є невід'ємною складовою роботи психолога-дослідника;
- підсилює практичну складову навчання, сприяє опануванню цифрових технологій та формує готовність працювати в умовах сучасного інформаційного простору.

Модернізація освітнього середовища відповідно до STEM-підходу передбачає широке використання інноваційних технологій, зокрема таких як:

- веб-сайти та навчальні платформи для створення тестів (наприклад, Kahoot!, Quizizz, Quizlet);
- засоби для складання інтелектуальних карт (наприклад, Genially, MindMeister, MindMup);
- використання онлайн-симуляторів та інтерактивних навчальних платформ (наприклад, Labster, PhET, Google Colab, Tinkercad) для виконання психологічних експериментів і візуалізації даних.

Практичні завдання реалізації STEM-підходу у підготовці майбутніх психологів охоплюють різноманітні форми інтеграції технологій, експериментальних методів та міждисциплінарної взаємодії, головними серед яких є:

- проведення STEM-хакатонів — короткотривалі інтенсивні заходи, під час яких студенти проєктують експериментальні дослідження, здійснюють збір і первинну обробку даних, аналізують результати та презентують отримані висновки;
- використання віртуальних лабораторій — забезпечує можливість проводити моделювання психологічних процесів, здійснювати експерименти у віртуальному середовищі, працювати з комп'ютерними симуляціями та 3D-моделями, а також аналізувати дані за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.
- міждисциплінарні проєкти з фахівцями інших галузей — передбачають створення студентами цифрових інструментів для психодіагностики, віртуальних тренажерів для розвитку пізнавальних функцій або інших технологічних рішень, що поєднують психологію, ІТ, інженерію та освіту.

Разом із тим, упровадження STEM-підходу у підготовку майбутніх психологів супроводжується низкою проблемних моментів, таких як:

- необхідність підвищення ІКТ-компетентностей викладачів, що зумовлює потребу в систематичному професійному розвитку та опануванні сучасних цифрових інструментів;
- нестача STEM-орієнтованих навчальних програм з психології, через що освітні курси недостатньо інтегрують технологічні компоненти, експериментальні методи та міждисциплінарні підходи;

- потреба в адаптації технічних рішень до етичних норм психологічної практики, зокрема щодо конфіденційності, забезпечення валідності психодіагностичних інструментів та захисту персональних даних;

- обмеженість матеріально-технічної бази, що ускладнює організацію повноцінних практичних занять, використання симуляцій, віртуальних лабораторій чи сучасного програмного забезпечення.

Висновки. Застосування STEM-технологій у підготовці психологів сприяє розвитку критичного, аналітичного й системного мислення, формує вміння проводити дослідження та реалізовувати проекти, а також підсилює навчальну мотивацію. Інтеграція STEM-підходу розширює професійні можливості майбутніх фахівців, оновлює зміст психологічної освіти та забезпечує формування компетентного спеціаліста, здатного до міждисциплінарної співпраці та ефективного розв'язання психологічних завдань у сучасному цифровому середовищі.

Список використаних джерел

1. Шевченко, О. М., Андрущенко, Н. В. & Сірик, Е. П. (2023) Роль STEAM-освіти у формуванні креативності й інноваційного мислення здобувачів освіти. *Наукові інновації та передові технології Серія: Управління та адміністрування*. № 7 (21). С. 486–497. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/44354>
2. Шовкопляс, О. & Малишевська, В. (2020) Практичні аспекти використання STEM-проектів у процесі підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійної діяльності. *Освітні обрії*. № 2(51). С. 141–146. URL: <https://bit.ly/49V38EW>
3. Kovalchuk, V., Androsenko, A., Derevyanchuk, O., Volkova, N., Piven, Y. (2024). Development of pedagogical skills of students of technology and pedagogical specialties using STEM technologies. *Edelweiss Applied Science and Technology*, 8(4), 498–506. doi: 10.55214/25768484.v8i4.1125
4. Segura, W. A. (2017). The use of STEAM in higher education for high school teachers. *Journal 21 World Multi-Conference on Systemics, Cybernetics and Informatics, Proceedings (WMSCI 2017)*. Orlando, Florida, USA, Vol. 1. P. 312. URL: <https://www.iiis.org/CDs2017/CD2017Summer/papers/SA233FO.pdf>

Володимир МАЛІМОН

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри загальної та клінічної психології
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
м.Луцьк, Україна

<https://orcid.org/0009-0003-7651-8068>

ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД І ВТОРИННА ТРАВМА ЯК НАСЛІДКИ ВІЙНИ

У сучасному світі травматичні події – від воєн і стихійних лих до особистих трагедій – стають причиною серйозних психоемоційних порушень. Одним із найпоширеніших наслідків таких переживань є посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Крім того, навіть ті, хто не був безпосереднім учасником події, але стикався з її наслідками, можуть відчути на собі вторинну травму, яка є наслідком пережитого стресу.

У психологічних словниках та енциклопедіях нерідко наводяться дефініції стресу, що базуються на підході Ганса Сельє, зокрема з його праці «Стрес життя». Він визначав стрес як загальну, неспецифічну реакцію організму на будь-яку вимогу. При цьому значення не має, позитивною чи негативною є ситуація – важливою є лише

ЗМІСТ

Дмитро Бігунов Психологічні ресурси періоду становлення дорослості: роль емоційного інтелекту.....	4
Васильєв Адам Особистісна криза молоді як теоретичний конструкт та його операціоналізація.....	6
Вашенюк Антон Психологічні чинники розвитку обдарованості під час вивчення економічних дисциплін	10
Волошина Валерія Результати апробації програми психологічної реабілітації військовослужбовців «Відновлення під час війни».....	12
Гапочка Яна Взаємодія як смисловий ресурс команди супроводу.....	16
Главінська Еліна Психологічна підтримка сімей у період кризи підліткового віку: досвід програми «Ти як»?.....	18
Григор'єв Олег Феномен інституційного синдрому в контексті перебування особистості в інтернатах закритого типу	20
Данилів Павло Гендерна дисфорія в контексті науково-психологічного дискурсу: соціальний конструктивізм VS нейробіологія	23
Демура Анна Музикотерапія як засіб удосконалення освітньо-професійної підготовки майбутніх психологів.....	25
Герасимчук Оксана Методологічні підходи у розробці програми зниження агресії фруструючою особистістю.....	28
Гладкий Юрій Обґрунтування провідних методик дослідження застосування психологічного впливу у маркетингових комунікаціях	31
Жилко Олексій Психологічні умови розвитку навичок критичного аналізу власного управлінського досвіду.....	33
Зіненко О. Ціннісні чинники формування національної ідентичності в умовах глобалізації та інформаційної інтеграції.....	34
Каліцинський Валентин Вплив міжособистісних відносин у колективі на формування синдрому емоційного вигорання серед працівників банківських установ	37
Кардаш Іван Концептуалізація диспозиційних предикторів копінгу менеджерів у сучасному психологічному дискурсі	38
Коротка Ірина, Матяш-Заяц Людмила Внутрішньоособистісний конфлікт як предмет психологічного дослідження.....	41
Криворука Єлизвета Методика дослідження психологічних особливостей прояву самооцінності.....	44

Лазарук Андрій Штучний інтелект як інструмент підтримки вчинку самовизначення майбутніх психологів	47
Луцик Галина STEM-підхід як інноваційний напрям у професійній підготовці психологів.....	50
Малімон Володимир Посттравматичний стресовий розлад і вторинна травма як наслідки війни.....	53
Малігин Олександр Комппульсивний сексуальний розлад: психологічні механізми та клінічні прояви.....	55
Молочко Ярослав Вплив цифрової культури на формування нарцисичної спрямованості особистості.....	57
Мошаров Дмитро Психологічні механізми маніпуляції масовою свідомістю у сучасному медіа-просторі.....	60
Несен Роман Музикотерапія як інструмент розвитку емоційного інтелекту	62
Овчиннікова Ольга Дієві методи гештальт-терапії для розвитку стресостійкості майбутніх психологів.....	64
Онокало Олександр Психологічна готовність до лідерства та наставництва в ІТ-середовищі.....	67
Паламарчук Володимир Формування Я концепції майбутнього маркетолога в умовах цифрової трансформації.....	69
Паламарчук Владислав Психологічні механізми стресостійкості та саморегуляції в умовах високоефективного професійного спілкування	71
Панащук Ігор Роль професійної рефлексії у становленні педагога.....	73
Патута Богдана Психологічні інтервенції для зниження ризику втоми від співчуття серед сестер /братів медичних	75
Підбуцька Ніна, Надточій Альона Сучасні тенденції дослідження психологічних технік впливу в міжособистісних конфліктах	77
Рудковська Оксана Розвиток гнчкості мислення шляхом ігропрактик.....	79
Сидоркевич Дмитро Психологічні умови формування емпатійної стійкості у фахівців із фізичної реабілітації.....	84
Сірко Володимир Класифікація основних викликів, з якими зустрічаються військові капелани в умовах війни.....	83
Тетеря Костянтин Теоретико-методологічні аспекти застосування каністерапії в структурі психологічного супроводу осіб з набутим травмівним досвідом.....	85

Хомин Олег Психологічна готовність юриста до роботи з клієнтами, що переживають травматичний досвід	88
Чорний Олександр Наративна компетентність як чинник добробуту в контексті інформаційно-смислової війни.....	90
Шаповалов Андрій Психологічні особливості професіоналізації молоді в умовах інтеграції в професійне середовище.....	93
Шевченко Тетяна Методологічні орієнтири розвитку метакогнітивного контролю здобувачів вищої освіти: від теоретичної моделі до освітньої програми.....	95
Шеремет Микола Взаємозв'язок соціально-психологічної та конфліктологічної компетентності менеджера:теоретичний аналіз	97
Янкавс Юрій Формування готовності до переконання та мотиваційного спілкування у майбутніх тренерів	101
Ivashkevych Ernest Peculiarities of the translator's professional activity and the formation of his/her translation consciousness.....	103
Mykhalchuk Nataliia, Ivashkevych Eduard Types of procrastination of the person.....	105